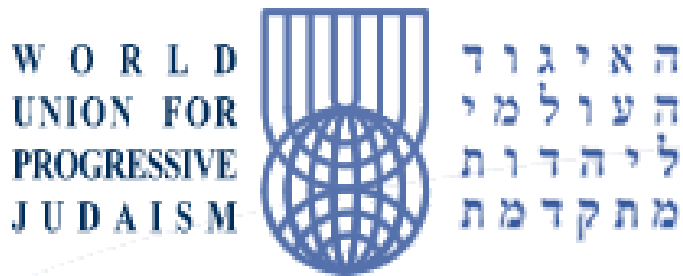

5775

Torah from Around the World

Rabbi Akiwa zei:

Sarcasme en lichtzinnigheid wennen een mens aan onbeschaamdheid.

Etiquette is als een haag die de Wijsheid beschermt.

Aan goede doelen geven is een haag die de rijkdom beschermt.

Geloften zijn als een haag die je eigenheid beschermt.

De haag die de levenswijsheid beschermt is de stilte.

[Pirke Awot 3:13. Uit: Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books; in traditionele vertellingen/vertalingen is het nummer 3:17]

Sjabbat 13 december 2014 / 21 kislew 5775, Wajésjev, Beresjiet/Genesis, 37:1-40:23

Tanach blz. 76-83

Haftara: Ruth 4:9-22

Tanach blz. 1566-1567

Commentaar: Rabbijn Josh Wenberg, Voorzitter van de Association of Reform Zionists of America (ARZA), New York, de Verenigde Staten

Vertaling: Benjamin Cohen

[Het Engelse origineel](#)

Een onverwacht groot succes

De Eeuwige stond Joseef terzijde, zodat het hem goed ging. Hij mocht in het huis van zijn Egyptische meester werken. Omdat zijn meester zag dat de Eeuwige Joseef terzijde stond en alles wat hij ter hand nam voorspoedig liet verlopen, was hij Joseef goedgezind: hij maakte hem tot zijn persoonlijke bediende, liet de gang van zaken in huis aan hem over en gaf hem het beheer over alles wat hij bezat. (Beresjiet 39:2-4)

Joseef kwam onder gevaarlijke en dubieuze omstandigheden in Egypte aan. Desondanks was hij al snel zeer succesvol in alles wat hij deed, zo vernemen we. Joseef de Hebreëer steeg op de maatschappelijke ladder tot de hoogste rang en leefde een in alle opzichten Egyptisch leven. Vanzelfsprekend wordt hij al gauw slachtoffer van een poging tot verleiding en van

valse beschuldigingen, wat hem in de gevangenis doet belanden. Maar dat vormt slechts een klein obstakel op zijn komeetachtige weg omhoog naar deroem en de macht. Joseefs verhaal is bij uitstek het verhaal van de joden in de diaspora. Als iemand die is verbannen uit zijn vaderland en van zijn geboortegrond, moet Jozef zich cultureel aanpassen en assimileren, en in feite meer Egyptenaar worden dan de Egyptenaren zelf. Hij verandert zijn naam, zijn identiteit en geeft wijze raad aan de plaatselijke heersers. Is dat niet het model dat elke jood in de diaspora in de afgelopen 2500 jaar heeft proberen na te leven?

Door de jaren heen hebben vele joden geprobeerd zo'n balans te vinden tussen succes in een overwegend niet-joodse samenleving en het behouden van de eigen joodse identiteit. Of het nu ging om de '*shtadlanim*' [vertegenwoordigers van de joodse gemeenschap, red.] en de Hofjoden in middeleeuws Europa, of om degenen die zich lieten leiden door de formulering van de eind 19e-eeuwse Russisch-joodse denker Yehuda Leib Gordon, „Wees een jood in huis en een mens op straat“, - deze precare balans is vandaag de dag nog net zo omstreken als vroeger. Gordon bedoelde waarschijnlijk dat wij joden onze identiteit voor onszelf moeten houden en thuis moeten beleven om succesvol te zijn in deze wereld. We moeten onze seculiere namen gebruiken en de plaatselijke taal spreken en nooit uiten dat we worstelen met onze identiteit of met een dubbele loyaliteit.

Het idee dat een Jood geheel kon meedraaien in een andere maatschappij en zich daaraan zou assimileren was Theodor Herzls grootste angst. In zijn toneelstuk *Das Neue Ghetto* (Het Nieuwe Getto) uit 1884 neemt hij het Joodse Vraagstuk onder de loep, samen met wat hij als de mislukte emancipatie van de Europese joden ziet. Nadat een andere 'Hebreeër' vals werd beschuldigd en berecht in Parijs, kreeg Herzls oplossing gestalte. De rest is geschiedenis. Het zionisme was voor Herzl en vele anderen het antwoord op het gebrek aan acceptatie door de gastcultuur en -maatschappij.

Terwijl de zionisten aan een joodse staat bouwden, schreef een andere prominente joodse filosoof en leider vol overgave over dit onderwerp. Voor Mordechai Kaplan betekende het feit dat men een 'Amerikaan met dubbele etniciteit' is, geenszins dat joden *gespleten* zijn in hun trouw aan twee beschavingen. Het betekent eerder dat zij een *tweevoudige* loyaliteit hebben, wat hen in staat stelt tegelijkertijd en volledig binnen zowel de joodse als de Amerikaanse beschaving te leven. Hij benadrukte dat de [Amerikaanse, red.] jood niet vijftig procent joods en vijftig procent Amerikaans is, maar honderd procent zowel het een als het ander (Mordechai Kaplan, *Judaism as a Civilization*, 1934, pp. 249-52). Kaplan daagde Joden uit volledig in twee verschillende beschavingen te leven en hij ging de discussie aan met diegenen die de mogelijkheid en een realistische uitwerking van dat denkbeeld weigerden te accepteren.

Joseefs aankomst en doorslaand succes in Egypte vormen een verbazingwekkende aanloop tot het adembenemende verhaal dat zich ontvouwt over zijn klim naar de macht en de uiteindelijke verzoening met zijn broers. Echter was Genesis hier met dit verhaal geëindigd - *dajenoe* [het zou genoeg geweest zijn, red.] - dan zou het toch voldoende zijn geweest om het verband te leggen met het eigentijdse verhaal van joden die aankomen in ... (hier kan men verschillende samenlevingen invullen: Groot Brittannië, de Verenigde Staten, Canada, Australië, Hongarije] en dan prominente posities gaan innemen en hun joodse identiteit vergeten.

Door de situatie van Jozef komt de eeuwenoude vraag boven: hoe behouden we een joods bestaan buiten Erets Jisraëel, het Land Israëel? Ik zou graag de conclusies hebben gelezen van de onderzoekers van het Pew Institute als zij Jozef voor hun onderzoek naar de joodse identiteit hadden geïnterviewd [[hun rapport](#) over de identiteit van de Amerikaanse joden kwam in 2013 uit en veroorzaakte veel ophef, red.]. De Tora vertelt ons in de sidra van deze week dat God met hem was en dat hij bekend stond als een *Ivri*, een Hebreeër. Omdat we het einde van het verhaal al kennen, weten we dat Jozef het belang onderkende van de terugkeer naar het Land Israëel - zelfs wanneer het alleen zijn botten betrof. Er zijn dus drie pijlers voor een joods bestaan: God en Tora, *Am* oftewel het zijn van een volk, en *Erets*, een band met het land. Alhoewel deze perfecte driehoek op twee benen of pilaren zou kunnen

staan, heb ik het gevoel dat we geen „succesvolle mensen“ kunnen zijn, zoals Joseef, als we ons niet sterk bewust zijn van alledrie.

Tegenwoordig leven velen van ons in een open samenleving waarin de grenzen tussen publiek en privé vervaagd zijn. We hebben niet langer een vertakte identiteit à la Gordon nodig, en men zou kunnen denken dat als Herzl lang genoeg had geleefd en het joodse leven in de vele, hedendaagse gemeenschappen had kunnen zien, hij niet zo wanhopig had hoeven worden van het mislukken van de emancipatie.

Hoe zou joods leven er vandaag uitzien als wij allen als Joseef waren? Zouden we onherkenbaar zijn als joden? Zonder de clou van de sidra van volgende week te verklappen: we mogen niet vergeten dat Joseefs grootheid voortkomt uit zijn natuurtalent om te dromen en dromen uit te leggen. Maar ook uit het feit dat hij zijn God, zijn volk en natuurlijk zijn land niet vergat.